

POLITIET

POLITIDIREKTORATET

Det kongelige helse- og omsorgsdepartement
Postboks 8011 Dep
0030 OSLO

Deres referanse
201003873-/HEGS

Vår referanse
2010/03330-3 008

Dato
07.03.2011

Høring - endring av prioriteringsforskriften - helsehjelp til personer som oppholder seg ulovlig i landet

Vi viser til Helse- og omsorgsdepartementets høringsbrev av 25.11.2011 om ovennevnte. Vi beklager at vårt hørings svar kommer etter høringsfristen og viser til avtale med seniorrådgiver Hege B. Sæveraas om fristutsettelse.

Politidirektoratet har forelagt høringen for Politiets utlendingsenhet (PU), som ved brev av 01.03.2011 har gitt sin uttalelse i saken. Hørings svaret fra PU er innarbeidet i direktoratets uttalelse.

Departementet foreslår å endre prioriteringsforskriften § 1, slik at det går klart frem at personer som oppholder seg ulovlig i landet skal ha rett til øyeblikkelig hjelp og helsehjelp som ikke kan vente. Videre foreslås særlige rettigheter for barn, gravide, personer som utholder frihetsberøvelse, psykisk ustabile personer og rett til abort.

Politidirektoratet er, i likhet med PU, positiv til endringsforslaget. Både menneskelige hensyn, våre internasjonale forpliktelser og hensynet til klarhet og forutberegnelighet i lovgivningen tilsier at det foretas en klargjøring av dagens rettstilstand. Fra vårt ståsted anses det også viktig ut fra samfunnmessige grunner, herunder av hensyn til forebygging av kriminalitet og samfunnets generelle trygghetsbehov, at det presiseres at enkelte grupper har en utvidet rett på helsehjelp utover det som tilbys til utlendinger som oppholder seg ulovlig i Norge.

For PU har endringsforslaget først og fremst betydning for hvilken helsehjelp som tilbys pågrepne eller fengslede utlendinger etter utlendingsloven.

Kommentarer til høringsnotatet

Begrepet "ulovlig opphold", høringsbrevets punkt 3.1

Politidirektoratet er enig i at begrepet "ulovlig opphold" i størst mulig grad bør samsvare med utlendingsloven (utl.l.) og utlendingsforvaltningens bruk av begrepet.

Politidirektoratet

Post: Postboks 8051 Dep., 0031 Oslo
Besøk: Hammersborggata 12
Tlf: 23 36 41 00 Faks: 23 36 42 96
E-post: politidirektoratet@politiet.no

Org. nr.: 982 531 950 mva
Bankgiro: 7694.05.02388

Nordiske borgere er unntatt fra kravet om oppholdstillatelse for å ta opphold eller arbeid i riket, jf. utl.l. § 5. Nærmere om hvem som er unntatt om kravet om oppholdstillatelse følger av utlendingsforskriften (utl.f.) § 1-1. Utlendinger uten oppholdstillatelse eller oppholdsrett som nevnt over, vil normalt være ulovlig i riket. Det kan være personer som har fått endelig avslag på søknad om opphold, har mistet tillatelsen etter tilbakekall eller har en tillatelsen hvor gyldighetstiden er utløpt. En annen gruppe kan være personer som har kommet til riket uten å ha oppholdsrett eller uten å ha tatt kontakt med myndighetene for å søke om oppholdstillatelse.

I tillegg kan det være noen utlendinger som ikke kan dokumentere oppholdsrett som nevnt over. Dette kan være personer som har en uavklart utlendingsrettslig status, og som har såkalt "tålt opphold". Som eksempel kan nevnes en utlending som har fått avslag på søknaden og hvor det er gitt en utreisefrist. Oppholdet etter avslaget frem til utreise er "tålt". Et annet eksempel er hvor en utlending har søkt fornyelse for sent, men likevel gis adgang til å oppholde seg i Norge inntil søknaden er behandlet.

Når det gjelder utlendinger som er innsatte i norske fengsler eller som på annen lignende måte holdes tilbake i landet med tvang, presiserer PU at:

"[...] utlendinger med avslag på sin søknad om beskyttelse i Norge som er fengslet i medhold av utlendingsloven ikke har lovlig opphold i Norge. For utlendinger som sitter fengslet i medhold av utlendingsloven må sonderingen mellom ulovlig og lovlig opphold gå etter hvorvidt utlendingen har fått avslag på sin søknad på beskyttelse og har oversittet utreisefristen. Utlendinger som sitter fengslet etter utlendingsloven i påvente av en tvangsretur vil alltid ha mulighet bidra til å kunne forkorte fengslingstiden ved å samarbeide med politiet om å fremskaffe reisedokumenter. Det vil som klar hovedregel være mulig for disse utlendingene å reise tilbake til sitt hjemland. Helsetilbudet som tilbys denne gruppen bør likestilles med andre utlendinger som oppholder seg i Norge ulovlig. Den omstendighet at en utlending er innsatt i fengsel eller på annen måte er undergitt tvangsmidler, kan rettslig sett således ikke føre til at et ulovlig opphold blir lovlig. Vi vil videre peke på at utøvelse av kriminalitet som fører til innsettelse i fengsel ikke bør gis anerkjennelse i form av at et ulovlig opphold blir lovlig."

Politidirektoratet slutter seg til denne vurderingen. Vi har for øvrig merket oss at departementet vil vurdere å utgi retningslinjer om hvem som anses å ha lovlig opphold i forhold til helselovgivningen. Vi antar at vi vil kunne komme med kommentarer til disse i en eventuell høringsrunde.

Nærmere om personer som oppholder seg ulovlig i landet, høringsnotatets punkt 3.2
Høringsnotatet inneholder en opplisting av fire hovedkategorier av personer uten lovlig opphold. Det er samtidig presisert at denne listen ikke er ment å være uttømmende. PU uttaler at:

"I oppramsingen på side 4 ser ikke PU hvorfor gruppe 1 og 2 oppstilles som to separate hovedkategorier. Alle utlendinger som har avslag på sin asylsøknad eller annen søknad om opphold i Norge og som har oversittet utreisefristen har ulovlig opphold i Norge. Å ikke forlate Norge innen utreisefristen er i seg selv en unndragelse av norske utlendingsmyndigheters fattede vedtak. Etter PUs vil det være mer korrekt om kategori en og to slås sammen til en kategori. Personer uten lovlig opphold er "personer med avslag på søknad

om asyl eller annen søknad om opphold i Norge, som har oversittet utreisefristen fastsatt av myndighetene.”

Statistisk sentralbyrå (SSB) anslo at det kunne oppholde seg mellom 10 500 og 32 000 utlendinger uten lovlig opphold i Norge i 2006, og at 18 000 personer var det mest sannsynlige anslaget. (Prop. 1 S (2010-2011), s 172). Departementet fremholder i høringsnotatet side 4 at ”politiet foretar i liten utstrekning lovlighetskontroll av et opphold.” Politidirektoratet har i rundskriv 2001/021 av 21.05.2010 gitt retningslinjer for politiets utøvelse av utlendingskontroll på territoriet, herunder i grenseområdene. Det fremkommer her blant annet at

”Politidirektoratets sentrale føringer slår fast at det er en målsetning at politidistriktene øker antallet utlendingskontroller på territoriet. Kontrollene skal i større grad føre til både sentral og lokal oversikt over hvem som oppholder seg i riket.

Utlendingskontroll på territoriet er viktig også for å forebygge og bekjempe kriminalitet. Aktiv kriminalitetsbekjempelse, herunder å hindre ulovlig innvandring og opphold på territoriet, skal foregå over hele landet som en del av politiets virksomhet.”

Utlendingskontroll på territoriet skal inkorporeres i den totale virksomhet som politiet utfører for å bekjempe kriminalitet. Kontroll med lovligheten av utlendingers opphold i riket kan således være aktuelt både i forbindelse med innbringelse etter politiloven, ved pågripelse etter straffeprosessloven, under etterforskning av straffbare handlinger, ved trafikkontroll og ved forvaltningskontroll.

Til utkastets § 1 fjerde ledd bokstav b, høringsnotatets punkt 6.1

Politidirektoratet støtter departementets forslag om å gi utlendinger som oppholder seg ulovlig i Norge rett til helsehjelp for alvorlige og tidskrisiske medisinske tilstander. Politidirektoratet mener, i likhet med PU, at tidsbegrensningen departementet foreslår fremstår som fornuftig.

I tredje avsnitt på side 10 er det fremholdt at ”[h]elsetjenesten bør forsøke å få opplysninger fra pasienten om når vedkommende skal forlate landet”. Utlendinger som ikke har oversittet utreisefristen har etter kategoriseringen i høringsbrevets punkt 3.2 lovlig opphold i Norge og fulle pasientrettigheter.

PU påpeker herunder at: ”Dersom det er ønskelig å begrense rettighetene til gruppen av utlendinger som venter på endelig vedtak og utreisefrist og gruppen av utlendinger som har fått endelig avslag, men som ennå ikke har oversittet utreisefristen, må det gjøres forandringer i kategoriseringen. Eventuelle begrensninger i disse gruppernes rettigheter bør eventuelt følge i et eget ledd.”

Til utkastets § 1 tredje ledd, høringsnotatets punkt 6.2

Politidirektoratet støtter forslaget om at barn i stor grad skal likestilles med personer med lovlig opphold. Vi er samtidig enig i at det ved vurderingen av om helsehjelp skal gis, på samme måte som for voksne, bør ses hen til hvorvidt det anses medisinsk nødvendig at behandlingen startes hurtig.

PU uttaler her at "Et tenkt eksempel er vurderingen av hvilken behandling som skal igangsettes ovenfor mindreårige som har fått midlertidig tillatelse inntil fylte 18 år og som må forberede seg på å forlate Norge når de blir myndige."

Politidirektoratet savner likevel en nærmere redegjørelse for hvilke "særskilte forhold" som etter en konkret vurdering tilsier at helsehjelp ikke skal ytes.

Til utkastets § 1 fjerde ledd bokstav d, høringsnotatets punkt 6.4

Politidirektoratet støtter forslaget om at psykisk ustabile personer som utgjør en nærliggende fare for eget eller andres liv eller helse skal ha rett til nødvendig helsehjelp i form av psykisk helsevern

Vi legger, som departementet, til grunn at det hos personer som oppholder seg ulovlig i landet finnes en ikke ubetydelig andel personer med psykiske lidelser, og at noen er disse er så syke at de kan utgjøre en fare. For øvrig viser vi her til NOU 2010: 13 "Drap i Norge i perioden 2004-2009" kapittel 14, som omhandler migrasjon og psykisk helse. Det fremgår her blant annet at "En spørreundersøkelse blant leger i Oslo-regionen viste at nesten halvdel av de spurte hadde behandlet papirløse innvandrere. I halvparten av tilfellene var det somatisk sykdom eller infeksjon som førte til at pasienten oppsøkte lege, mens psykiske lidelse utgjorde en tredjedel av kontakårsakene."

Til utkastets § 1 fjerde ledd bokstav g, høringsnotatets punkt 6.6

Politidirektoratet savner en klarere avgrensning mellom personer som undergis frihetsberøvelse etter straffelovens regler og personer som undergis frihetsberøvelse etter utlendingslovens regler. PU uttaler her at:

"Etter PUs oppfatning bør ikke utlendinger som undergis fengsling i medhold av utlendingsloven etter å ha unndratt seg iverksettelse av endelige negative vedtak gis bedre helserettigheter enn andre utlendinger som oppholder seg ulovlig i Norge. For utlendinger som holdes fengslet i medhold av utlendingsloven bør sondringen for hvorvidt utlendingen skal ha utvidede pasientrettigheter gjøres etter hvorvidt det foreligger et endelig vedtak eller ikke. Dersom det foreligger et endelig vedtak vil utlendingen som oftest kunne forkorte fengslingstiden ved å samarbeide med politiet om å få gjennomført uttransport."

Til utkastets § 1 fjerde ledd bokstav c og e

Politidirektoratet støtter forslagene om å tilby utlendinger med ulovlig opphold tilsvarende helsehjelp i forbindelse med fødsel som norske kvinner. Vi støtter også forslaget om at utlendinger med ulovlig opphold skal tilbys å få utført svangerskapsavbrudd etter bestemmelsene i abortloven. PU uttaler seg sammenfallende.

Med hilsen

Vidar Refvik
ass. politidirektør

Steinar Talgø
seksjonssjef

Saksbehandler:
Gunnvor Hovde
Tlf: 23364129